РАХЫМ ХАСАНОВ

БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІ

1-СЫНЫПҚА АРНАЛҒАН ОҚУЛЫҚ

Қайта өңделген 17-басылым

Өзбекстан Республикасы Халыққа білім беру
министрлігі баспаға ұсынған

Ғафур Ғұлам атындағы баспа полиграфия шығармашылық үйі
Ташкент–2019

http://eduportal.uz

UO‘K 741 (075)
KBK 74.268.51
H 12

Жауапты редактор:

Асқарали Сулайманов – педагогика ғылымдарының кандидаты

Пікір жазғандар:

Р. Худайберганов – Камолиддин Бехзод атындағы Ұлттық суретшілік және дизайн институтының профессоры;

Г. Зулхайдарова – Республикалық білім беру орталығының әдіскері;

Т. Мансуров – Ташкент облысы Шыназ ауданындағы 40-мектептің мұғалімі.

З. Хашимова – Ташкент қаласы Алмазар ауданындағы 16-мектептің мұғалімі.

– тапсырмалар.

– үйге тапсырма.

– сабақ аяқталды.

Республикалық мақсатты кітап қоры қаржылары есебінен басылды.

Хасанов Р.

Бейнелеу өнері. 1-сыныпқа арналған оқулық. Өзбек тілінде қайта өңделген 17-басылымына сәйкес қазақша аудармасы. – Т.: Ғафур Ғұлам атындағы баспа-полиграфия шығармашылық үйі, 2019. – 56 б.

UO‘K 741 (075)
KBK 74.268.51

© Рахым Хасанов
© Ғафур Ғұлам атындағы баспа-полиграфия шығармашылық үйі**, 2019**

ISBN 978-9943-5549-2-4

http://eduportal.uz

БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІНІҢ ТҮРЛЕРІ

Кескіндеме

Р. Худайберганов. **Сижжакта күз**

Павел Беньков. **Дутаршы қыз**

Бахтияр Алимханов. **Натюрморт**

Мүсіншілік

Р. Миртажиев. **Мырза Ұлықбек**

Графика

Владимир Паршин. **Сәлем**

Саяхат

Қутлуғ Башаров. **Садақтан оқ ату**

http://kitob...uz

СУРЕТШІНІҢ ЖҰМЫС ҚҰРАЛДАРЫ

Қарындаш және қылқаламдар

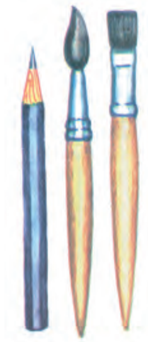

Акварель бояулары

Су ыдысы

Өшіргіш

Түрлі түсті қарындаштар

Палитра (тақтайша)

Гуашь бояулары

http://eduportal.uz

Жұмыс орнын ұйымдастыру

http://eduportal.uz

СЫЗЫҚТАР МЕН ПІШІНДЕР

Бұл суреттер пішіндерден құралған.

http://eduportal.uz

Кескіндер мен пішіндер

Дөңгелек

Төртбұрыш

Квадрат

Үшбұрыш

http://eduportal.uz

Кескіндер мен пішіндер

Пішіндердің аттарын үйренеміз.

http://eduportal.uz

Ирек сызықтар мен пішіндер

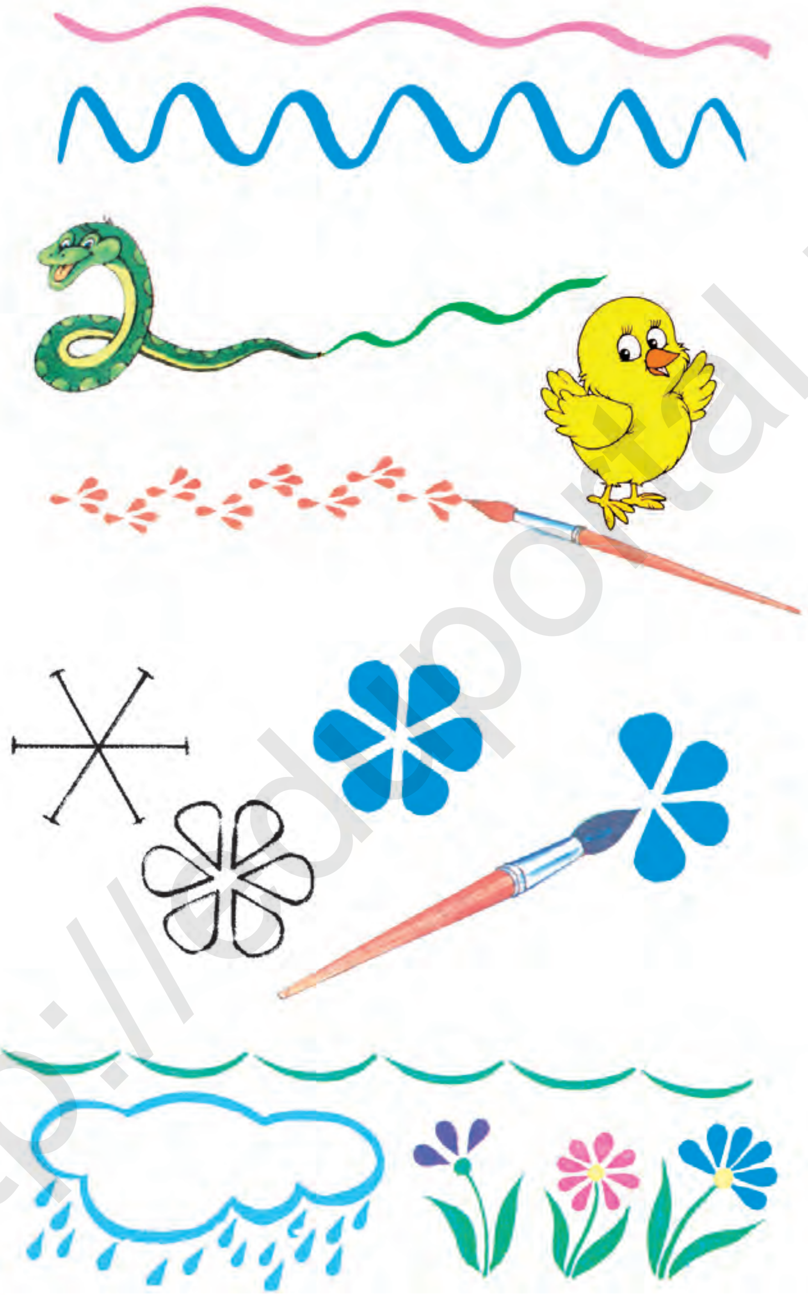

http://eduportal.uz

БОЯУЛАР МЕН ТҮСТЕР

Акварель және гуаш бояулары

Рендер

Сары

Ақ

Қызыл

Қара

Сарғалдақ

Сұр

Көк

Қоңыр

Жасыл

Күлгін

http://eduportal.uz

Негізгі реңдер

Қызыл Сары

Көк

Негізгі реңдерден басқа реңдер жасау

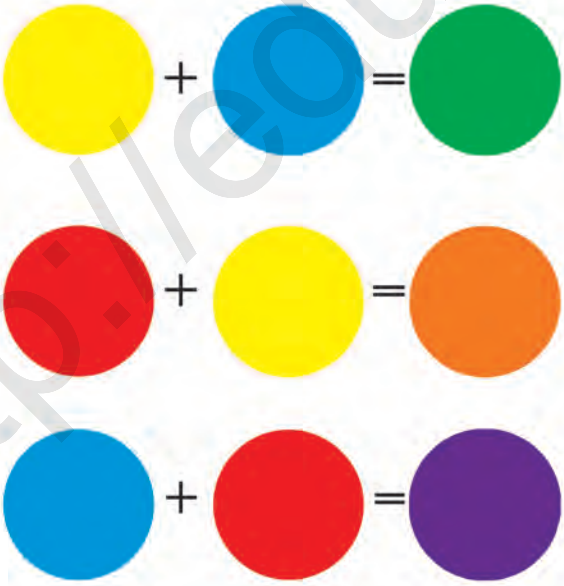

Жасыл

Сарғалдақ

Күлгін

http://eduportal.uz

ЖАЛАУША СУРЕТІН САЛУ

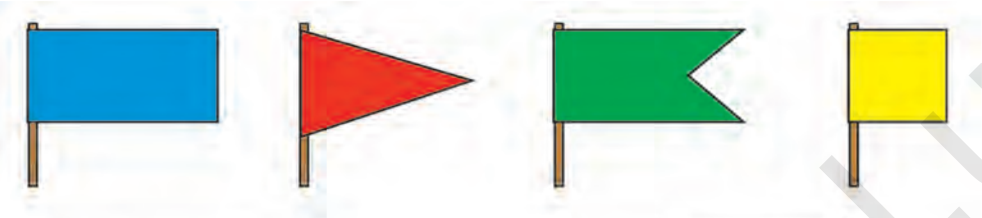

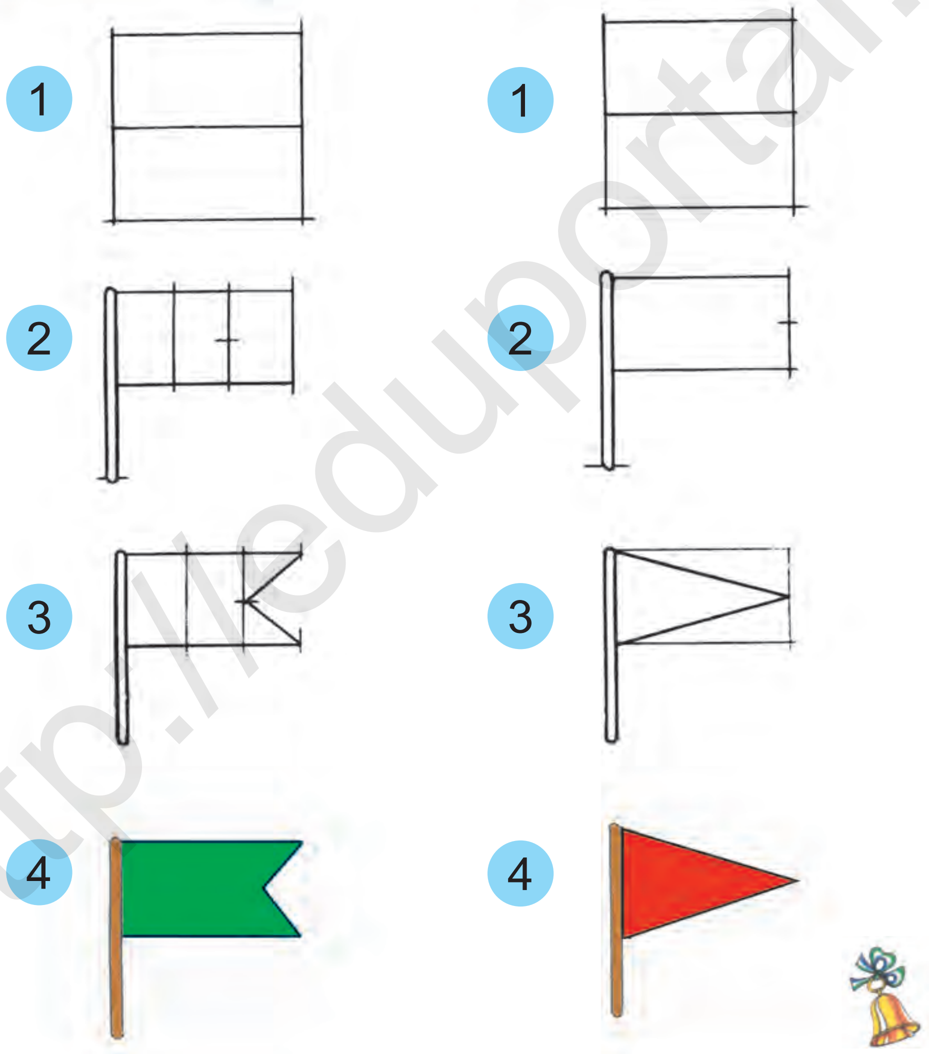

http://eduportal.uz

САҒАТ СУРЕТІН САЛУ

Сағаттар әр түрлі пішінде болады.

Сағат суреті осылай салынады:

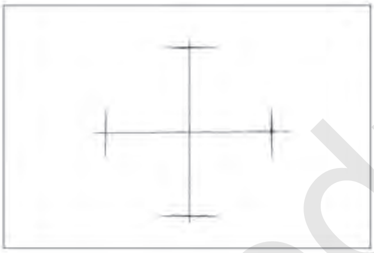

1

2

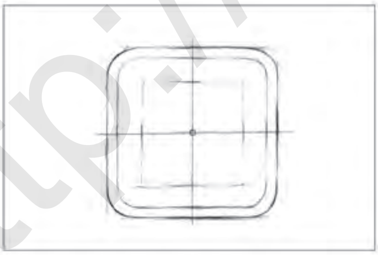

3

4

http://eduportal.uz

КҮЗ МЕЗГІЛІН СУРЕТТЕУ

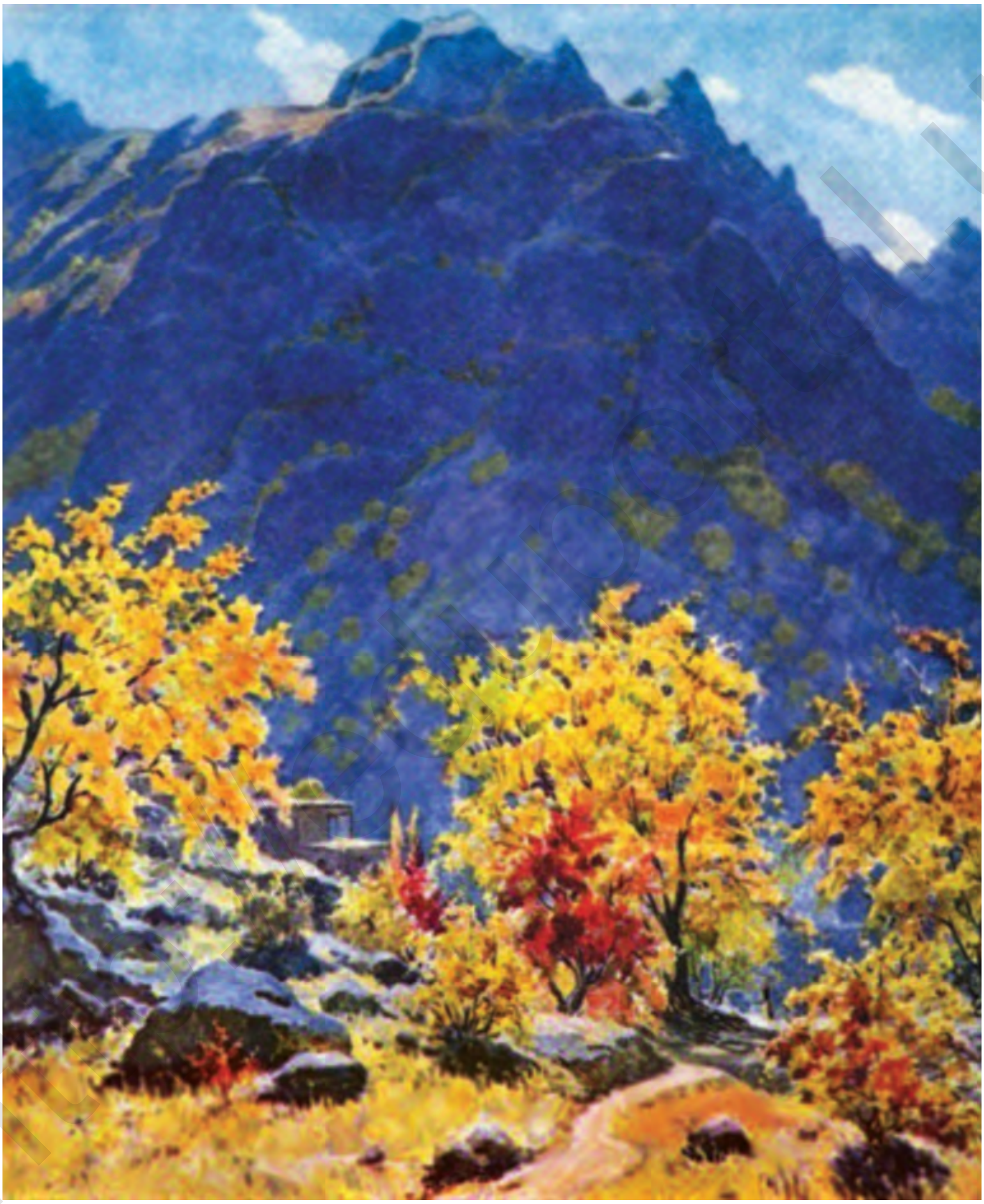

Н. Карахан. **Алтын күз**

Абдували Муминов. **Пейзаж**

В. Поленов. **Алтын күз**

https://eduportal.uz

АҒАШ ЖАПЫРАҚТАРЫНЫҢ СУРЕТІН САЛУ

Жапырақтардың пішіндері мен реңдері әр түрлі болады.

Жапырақ сүреті төмендегідей салынды:

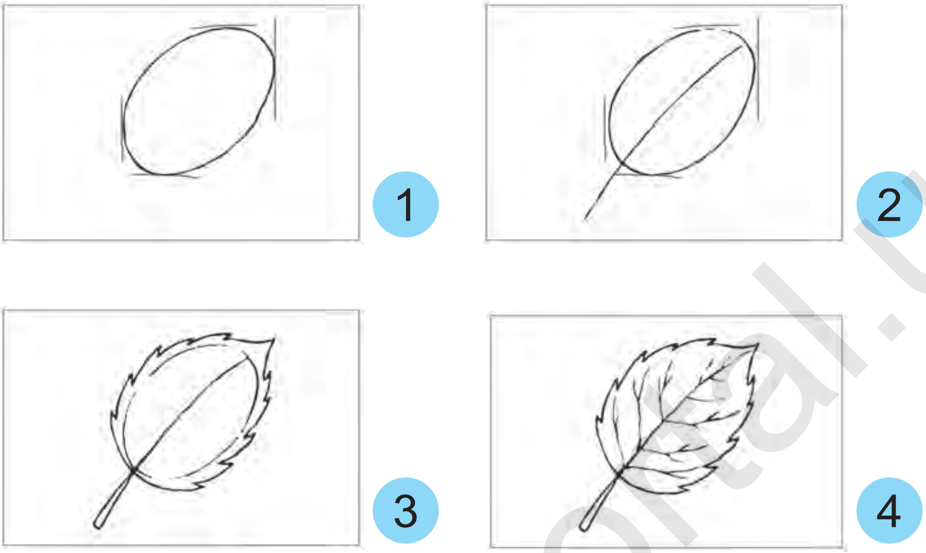

Жапырақ сүреті төмендегідей боялады:

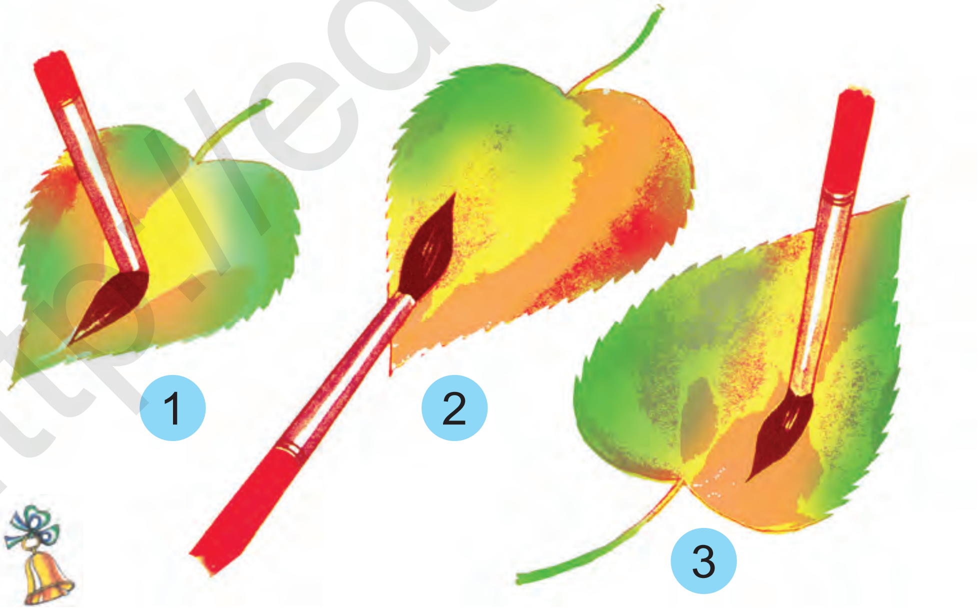

http://eduportal.uz

АЛМА МЕН ХУРМАНЫҢ СУРЕТІН САЛУ

Алма

Хурма

http://eduportal.uz

Алма суреті төмендегідей салынады және боялады

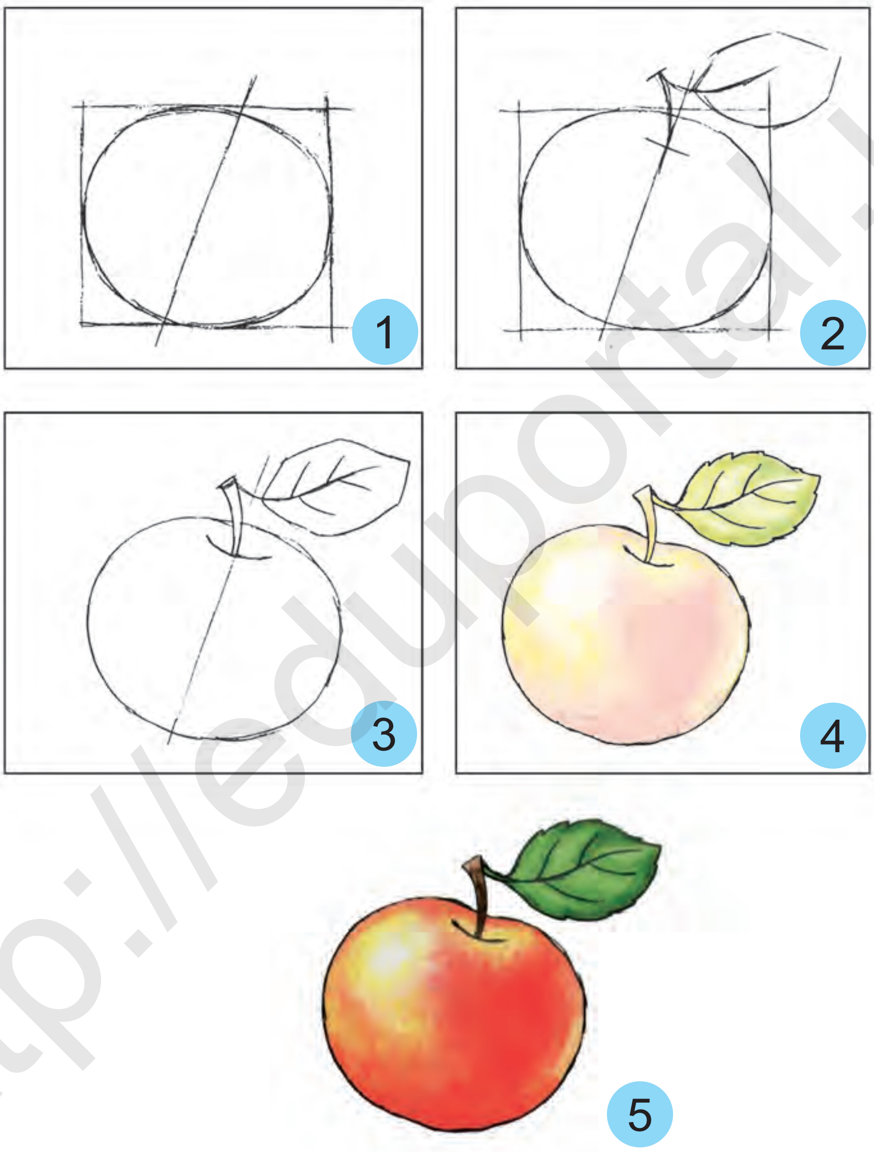

http://eduportal.uz

«АЛТЫН КҮЗ» ТАҚЫРЫБЫНА СУРЕТ САЛУ

Ерте күз

Орта күз

Кеш күз

http://eduportal.uz

БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІНДЕ МҮСІН ЖАСАУ СЫРЛАРЫ

http://eduportal.uz

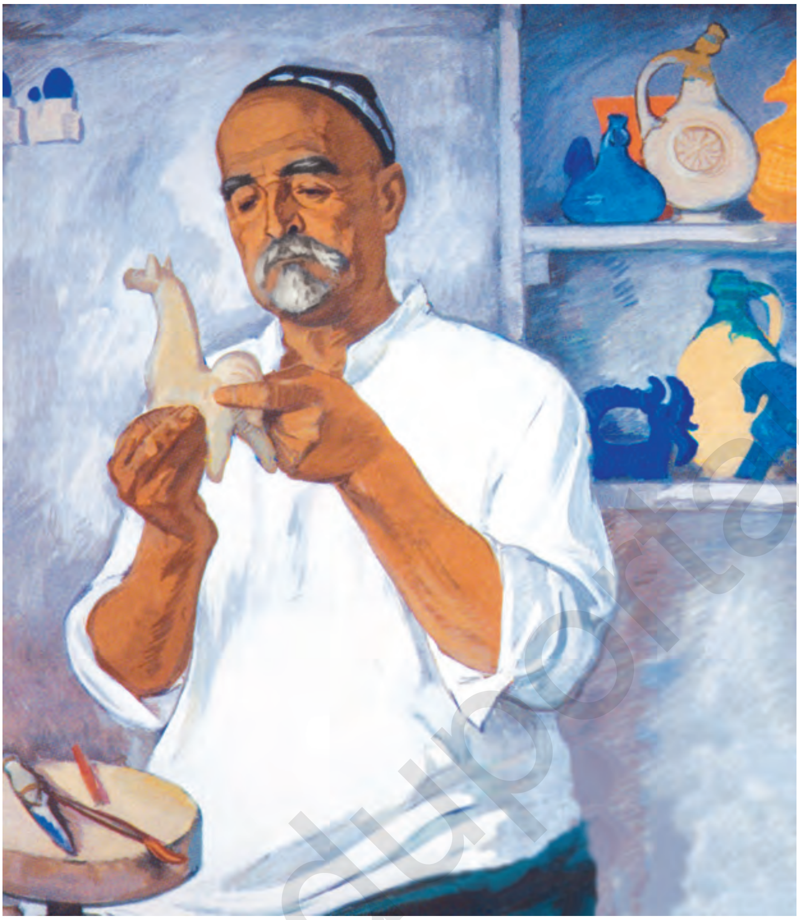

Георгий Улько.
Шебер Умарқул Жорақулов

Шебердің жұмыстарынан үлгілер.

http://eduportal.uz

Шеберлік жұмыстарынан үлгілер

Ойыншық мүсін төмендегіше жасалады:

http://eduportal.uz

АКВАРИУМДАҒЫ БАЛЫҚТАРДЫҢ СУРЕТІН САЛУ

Балықтар түзілісі мен реңі жағынан алуан түрлі болады.

Балықтың суреті төмендегідей сызылады:

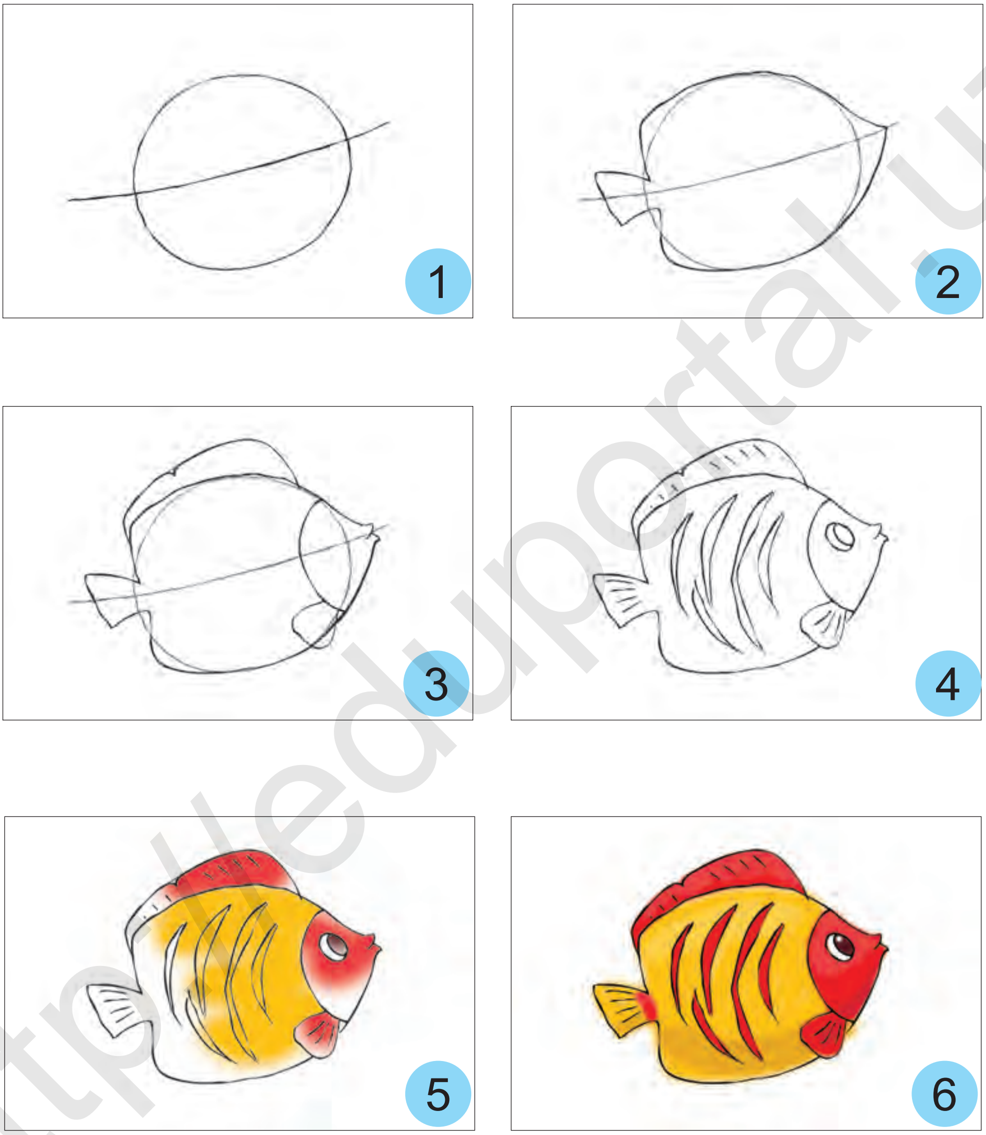

http://eduportal.uz

«ЕКІ ЕШКІ» ЕРТЕГІСІ НЕГІЗІНДЕ МҮСІН ЖАСАУ

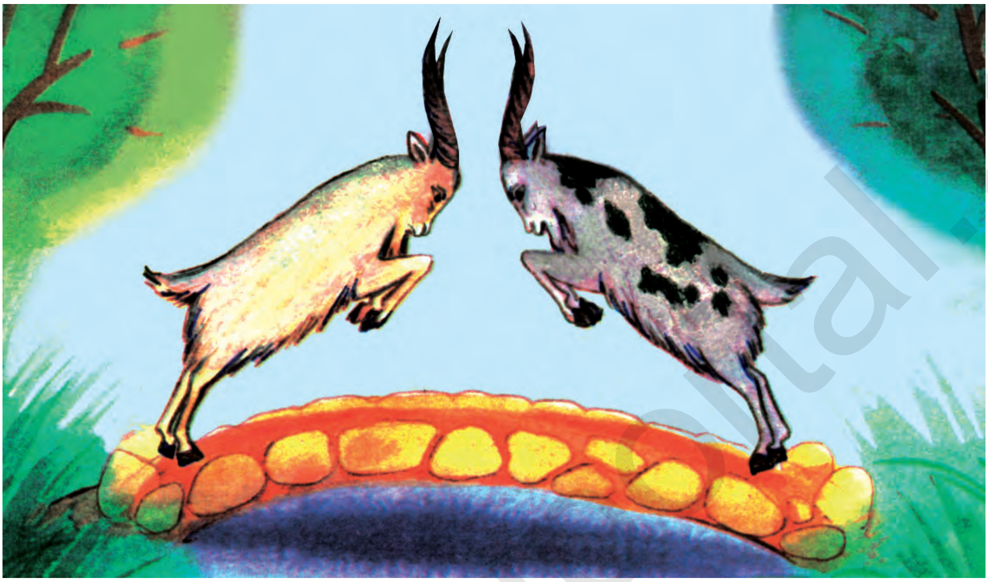

Ешкі мүсіні төмендегідей жасалады:

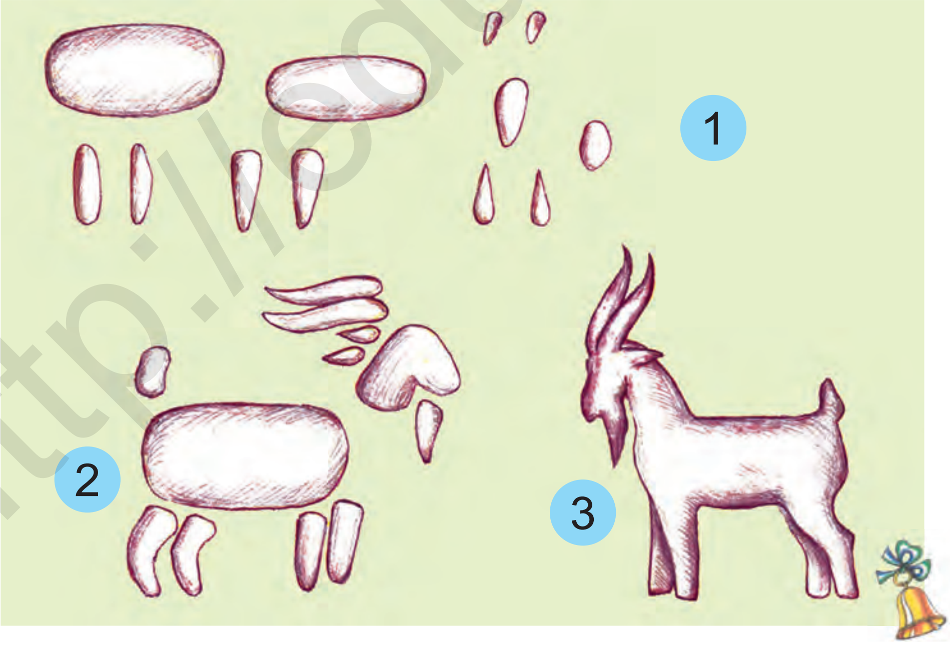

http://eduportal.uz

АВТОКӨЛІК СУРЕТІН САЛУ

Автокөліктердің пішіндері мен реңдеріне назар аудар, аттарын айт.

http://eduportal.uz

Автокөліктің суреті төмендегіше сызылады және боялады:

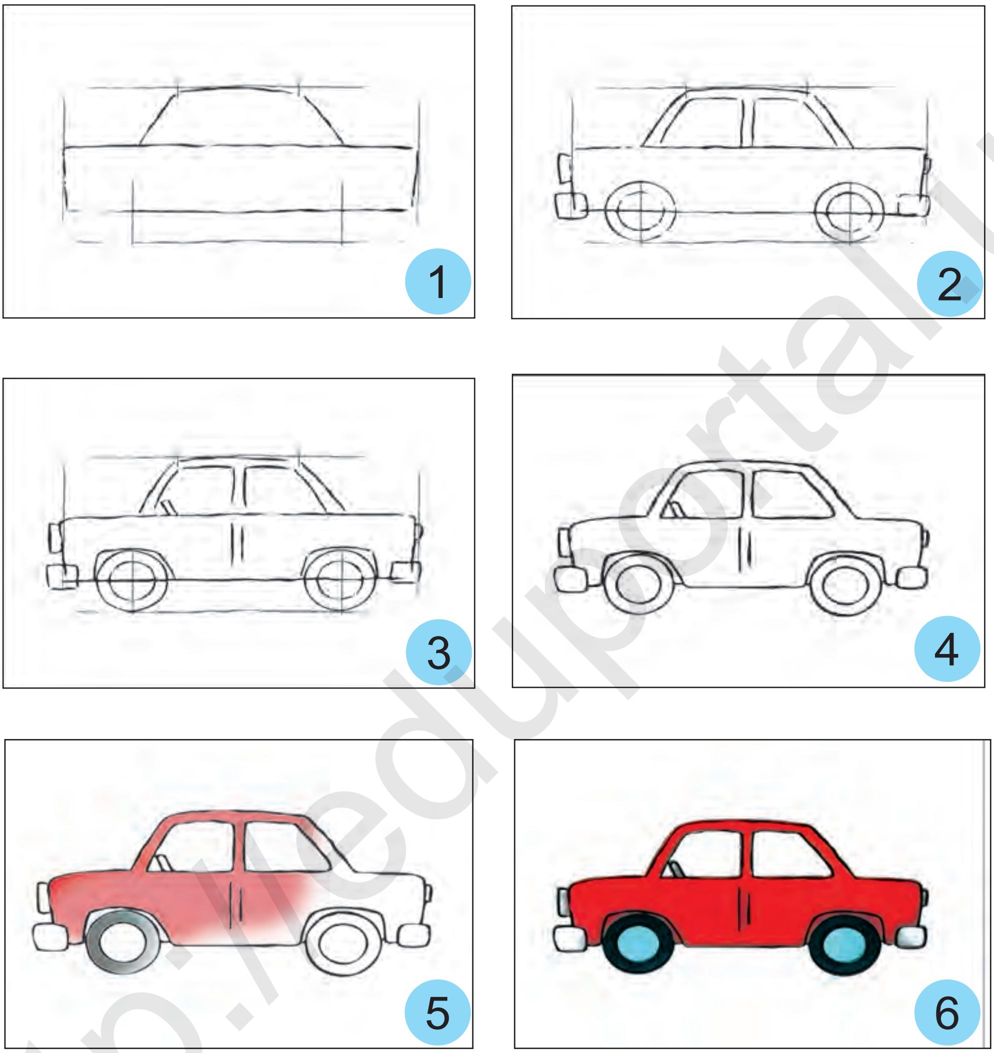

Енді автокөлік суретін сал.

Сыныпта бастаған жұмысыңды соңына жеткіз.

http://eduportal.uz

ҚЫС МЕЗГІЛІН СУРЕТТЕУ

Төмендегі суретте қыс
мезгілі бейнеленген.

И.И.Шишкин. **Қыс**

http://eduportal.uz

Рустам Худайберганов. **Қыс**

Жоғарыдағы суретте қыс мезгілі бейнеленгендігін қалай білуге болады? Суретте нелер бейнеленген?

Қыс көрінісін бақыла.

http://eduportal.uz

«КҮМІС ҚЫС» ТАҚЫРЫБЫНА СУРЕТ САЛУ

Бақылауларың негізінде қыс көрі-
нісінің суретін сал.

Сыныпта бастаған жұмысыңды
соңына жеткіз.

http://eduportal.uz

ҚОДЫҚ МҮСІНІН ЖАСАУ

Бұл мүсіндер саз балшықтан жасалған.

http://edu...al.uz

Сен бұдан алдын құлыншақтың мүсінін жасаған едің. Оны қалай жасаған болсаң, қодықтың мүсінін де солай жасайсың.

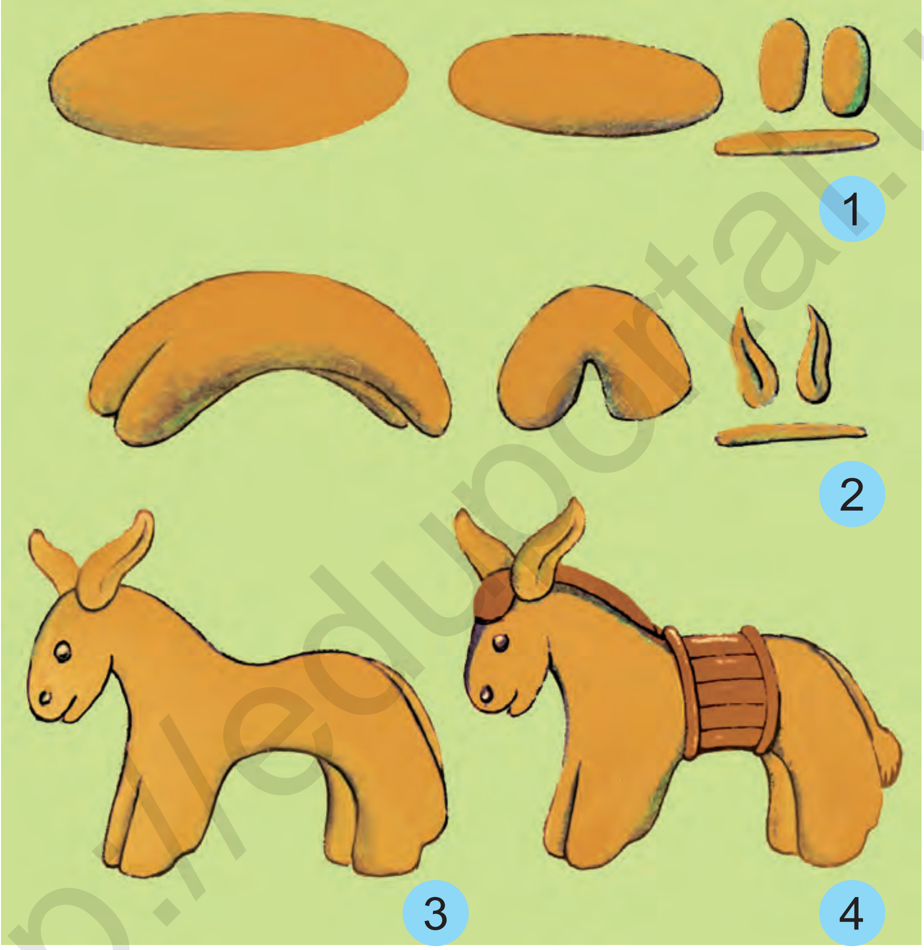

Қодықтың мүсінін ермексаз немесе саз балшықтан жасауға кіріс.

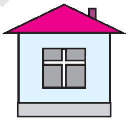

Сыныпта бастаған жұмысыңды соңына жеткіз.

http://eduportal.uz

ЖЕЛКЕНДІ ҚАЙЫҚ ТАҚЫРЫБЫНА СУРЕТ САЛУ

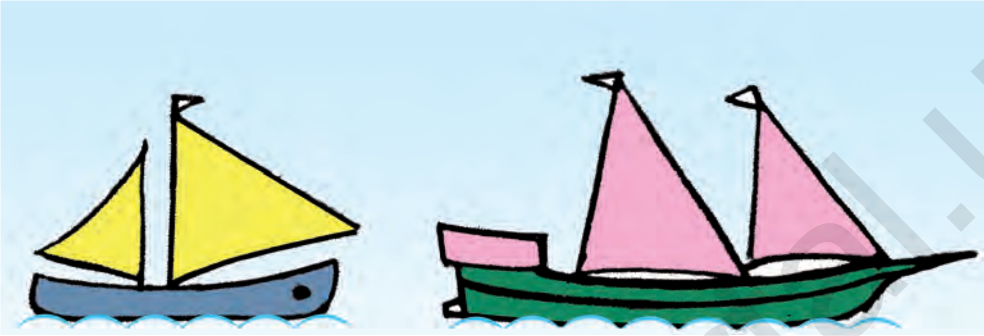

Қайық суреті төмендегі тәртіппен сызылады және боялады:

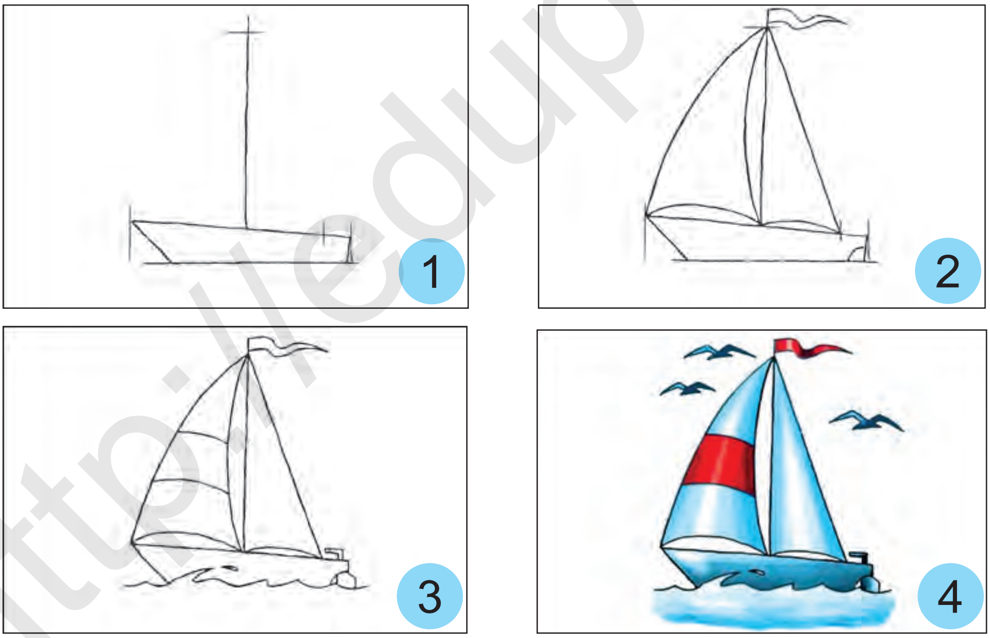

Сен де желкенді қайық суретін сал.

http://eduportal.uz

«ҮШ ТҮЛКІ» ЕРТЕГІСІ НЕГІЗІНДЕ СУРЕТ САЛУ

Ертегінің мазмұны төмендегіше:

Қасқа лақапты қоян есегін мініп, қодығын ертіп орманға кетеді. Достары орманда қу түлкілер бар екенін айтып, оны ескертеді. Қасқа қоян олардың сөзіне құлақ аспайды. Ол орманда бастапқыда ата түлкіге қодығын, содан соң ана түлкіге есегін ұрлатып алады.

Алданған қоян көлдің жағасында жылап отырған түлкінің баласына кез бо-

лады да одан не себептен жылап отырғанын сұрайды.

Түлкі баласының әмияны суға түсіп кеткендігін, егер әмиянын судан алып шығып берсе, жүз теңгесін оған беретінін айтады. Қоян жүз теңгеге есек сатып алу ойымен киімдерін шешіп суға сүңгиді. Бұл жағдайдан пайдаланып түлкінің баласы оның киімдерін алып кетеді.

Қасқа әмиянды таба алмай судан шықса, киімдері жоқ екен. Үш түлкіге алданғанын сезген қоян орманға жалғыз өзі бармайтын болыпты.

Қоян мен түлкінің суреттері төмендегі басқыштарда салынады:

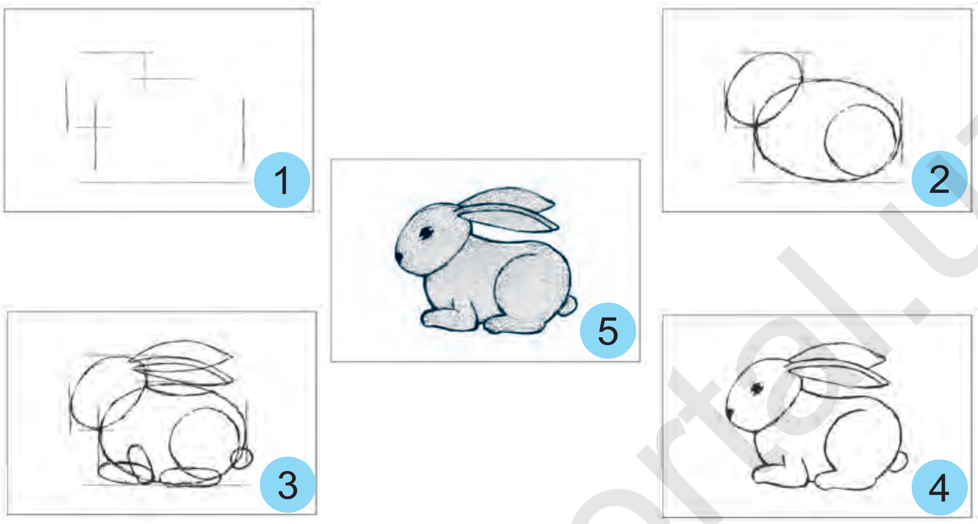

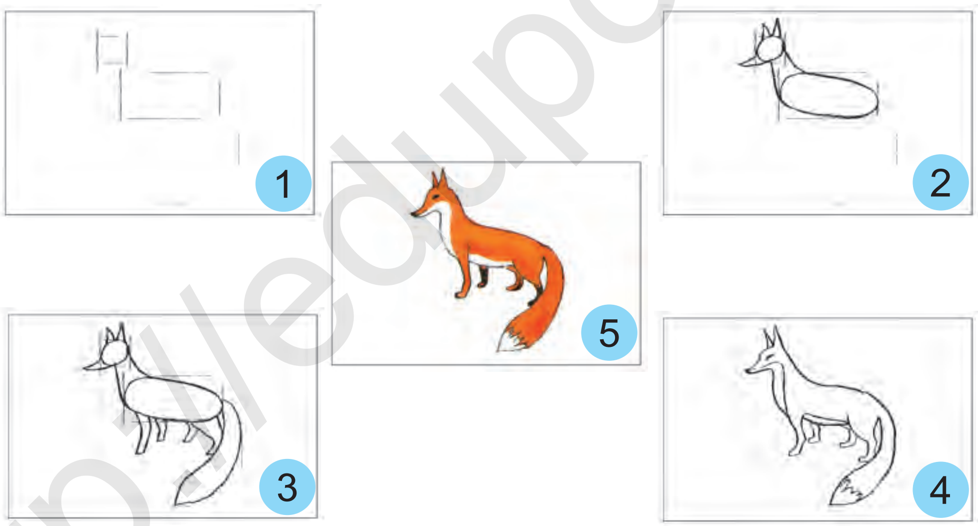

Ертегінің мазмұны негізінде сурет сал.

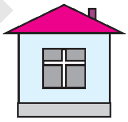

Сыныпта бастаған жұмысыңды соңына жеткіз.

http://eduportal.uz

ПІЛДІҢ МҮСІНІН ЖАСАУ

Сен бұдан алдын әр түрлі мүсіндер жасағансың. Оларды қалай жасаған болсаң, піл мүсінін де сол тәртіппен төмендегі басқыштарда жасайсың.

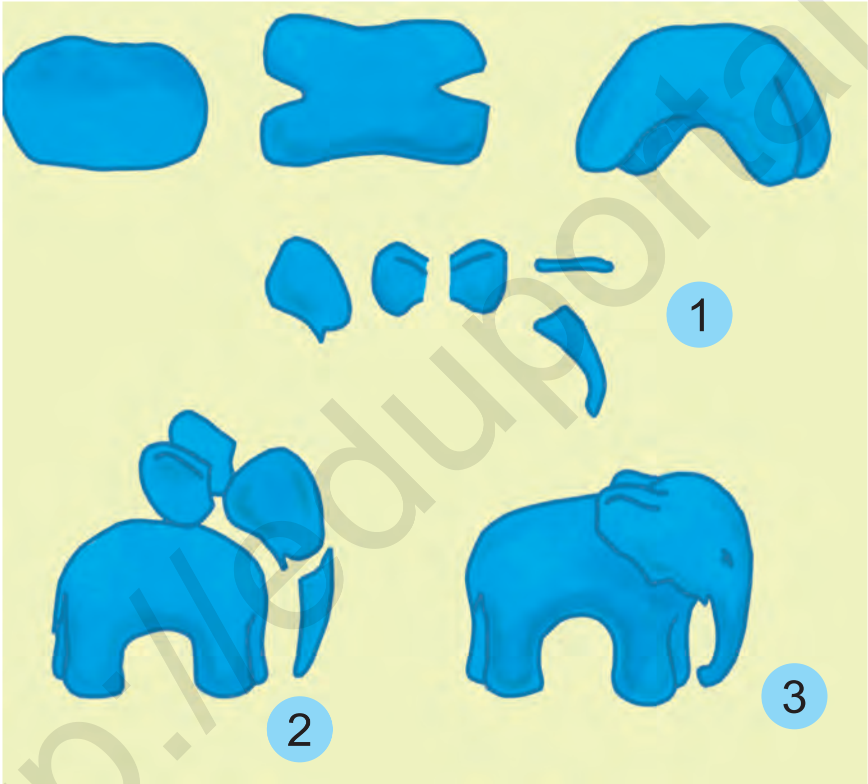

Піл мүсінін саз балшықтан немесе ермексаздан жаса.

Басқа бір жануардың мүсінін жаса.

http://eduportal.uz

ҰШАҚ СУРЕТІН САЛУ

Ұшақтар әр түрлі болады.

http://eduportal.uz

1
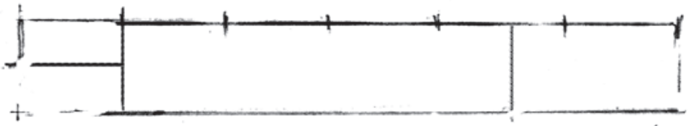

2
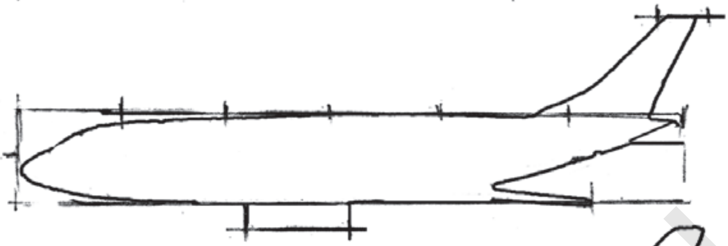

3
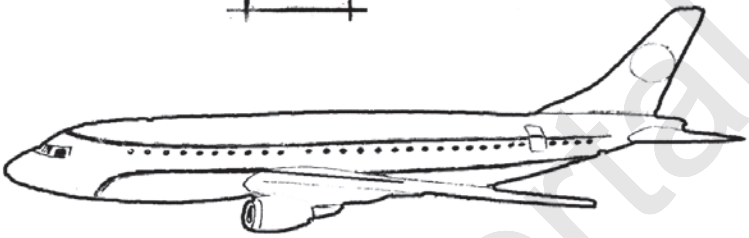

4
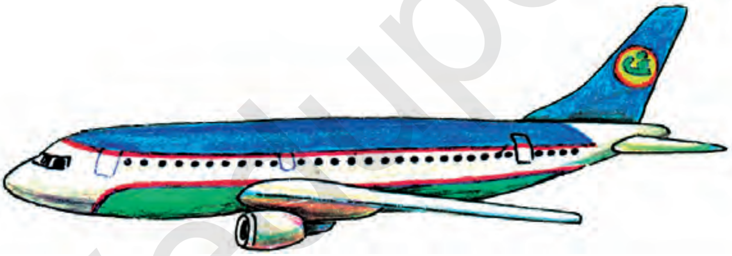

Ұшақтың суретін жоғарыда көрсе-тілген сызбалар бойынша сал.

Сыныпта бастаған жұмысың-ды соңына жеткіз.

http://eduportal.uz

КӨКТЕМ МЕЗГІЛІН СУРЕТТЕУ

Исаак Левитан. **Көктем**

Орал Таңсықбаев. **Тауда**

Көктем мезгілінің көріністеріне бақылау жаса.

https://edupdf.uz

«ӨЛКЕМІЗДЕ КӨКТЕМ» ТАҚЫРЫБЫНА СУРЕТ САЛУ

Рустам Худайбергенов.
Көктемдегі бау-бақша көрінісі

Шығармаға мұқият бақылау жаса, онда нелер бейнеленгенін айтып бер.

http://eduportal.uz

Көктемгі табиғат көрінісі төмендегі басқыштарда сызылады:

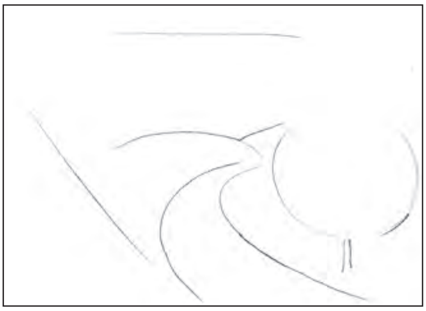
1
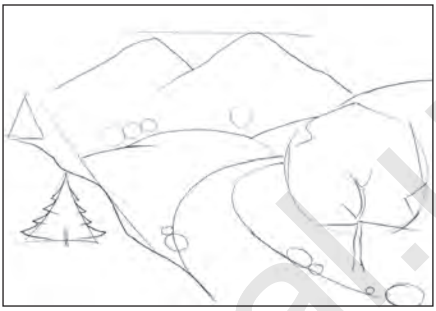
2
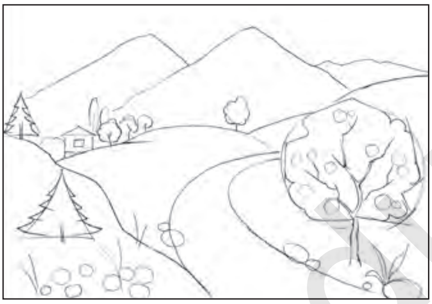
3
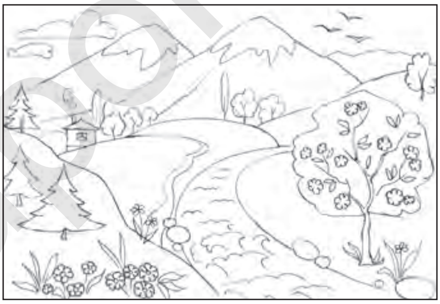
4

Көктемгі табиғат көрінісінің суретін сыз.

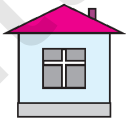
Сыныпта салған көктемгі табиғат көрінісінің суретін салуды жалғастыр және боя.

http://eduportal.uz

ӘУЕ ШАРЫНЫҢ СУРЕТІН САЛУ

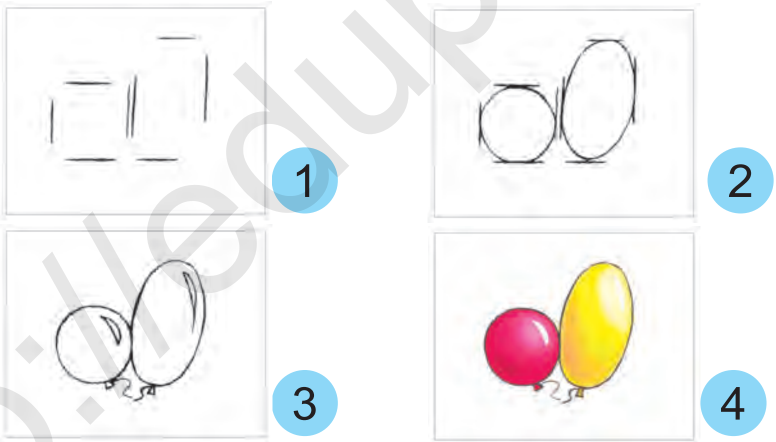

Жоғарыдағы әуе шарларын сыз және боя.

Басқа пішіндегі және реңдегі шарлардың суретін сал.

http://eduportal.uz

ГҮЛДЕРДІҢ СУРЕТІН САЛУ

Көктемде ашылған гүлдер өзінің түрі және реңімен адамдарды өзіне ынтықтырады. Әсіресе, шегіргүл, қызғалдақ, бақбақ, сары гүл, раушангүл сияқты түрлі түсті гүлдер адамдарды қуантады.

Ғафур Абдурахманов.
Қызыл кернейгүлді натюрморт

Лайло Салимжанова. **Гүлдер**

Құрдастарың салған сурет.

Суретте қандай гүлдер және нелер бейнеленгендігі, сондай-ақ пайдаланылған реңдер туралы айтып бер.

http://eduportal.uz

Төменде берілген бақбақ гүліне жақсылап бақылау жаса. Оның бойы, гүлі, жапырағының пішіні мен реңін анықта.

Бақбақ гүлінің суреті төмендегідей сызылады:

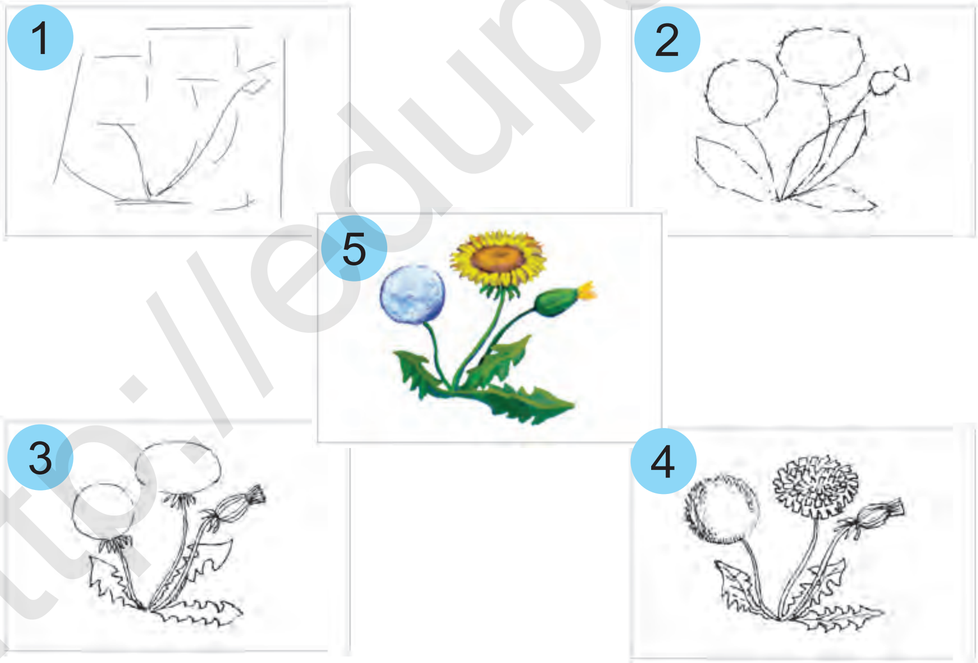

Бақбақ гүлінің суретін сал.

http://eduportal.uz

КӨБЕЛЕК СУРЕТІН САЛУ

Сен түрлі түсті көбелектердің гүлден-гүлге қонып ұшып жүргенін көп көргенсің. Көбелектер үлкенді-кішілі және әр түрлі реңде болады.

http://eduportal.uz

Көбелектің суреті төмендегі басқыштарда салынады.

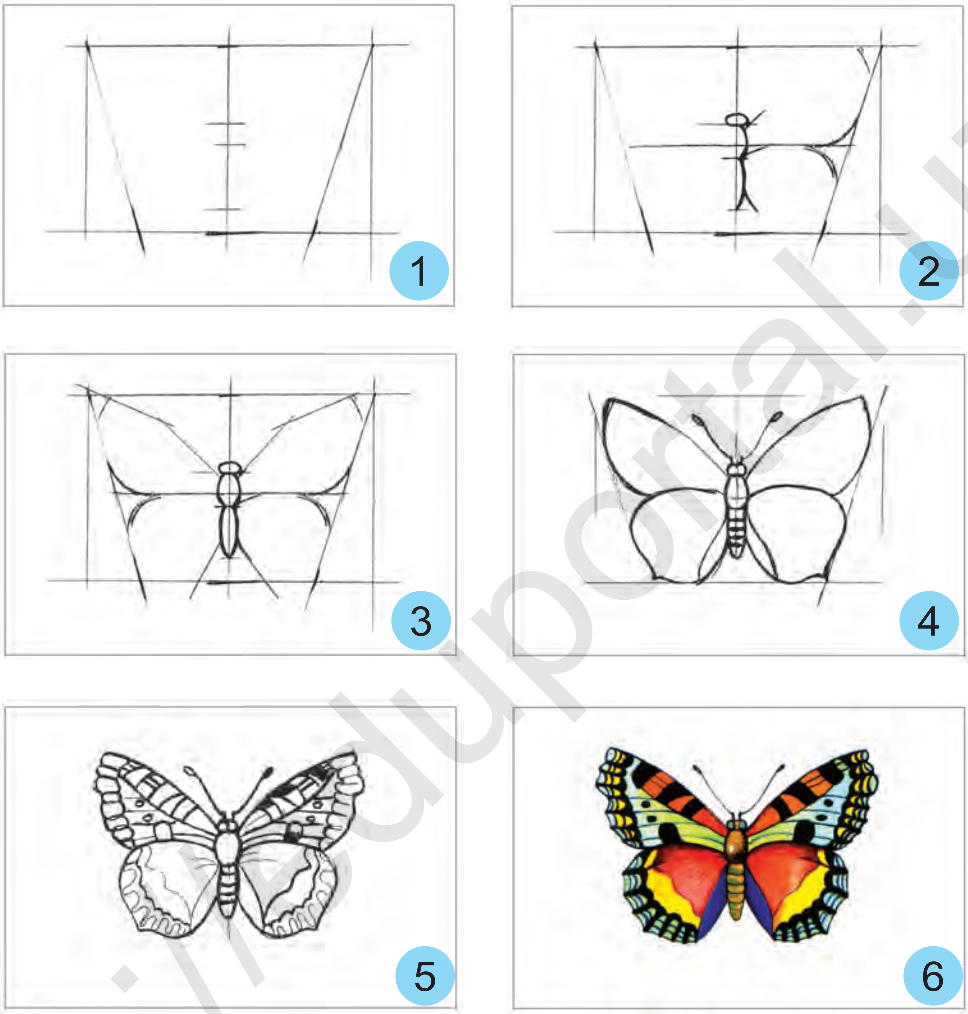

Көбелектің суретін салу басқыштарына мұқият бақылау жаса және оның суретін сал.

Өзің ұнатқан көбелектің суретін сыз және боя.

http://eduportal.uz

ТОТЫ ҚҰСТЫҢ СУРЕТІН САЛУ

Тотылардың дүниеде түрлері өте көп. Олар үлкен-кіші, түрлі түсті реңде, өте әдемі болады.

Суреттегі тотыларды зер салып бақылап қара, олардың түзілісі, пішіні, үлкен-кішілігі, реңі қандай екендігін айтып бер.

Енді сурет салуға кірісуге болады. Ең алдымен тоты суретін қағаздың қай жеріне сызуыңды және оның үлкен-кішілігі қандай болатынын белгілеп ал. Тотыны қалаған түспен бояуыңа болады.

http://eduportal.uz

Тоты құстың суреті төмендегі
басқыштарда сызылады.

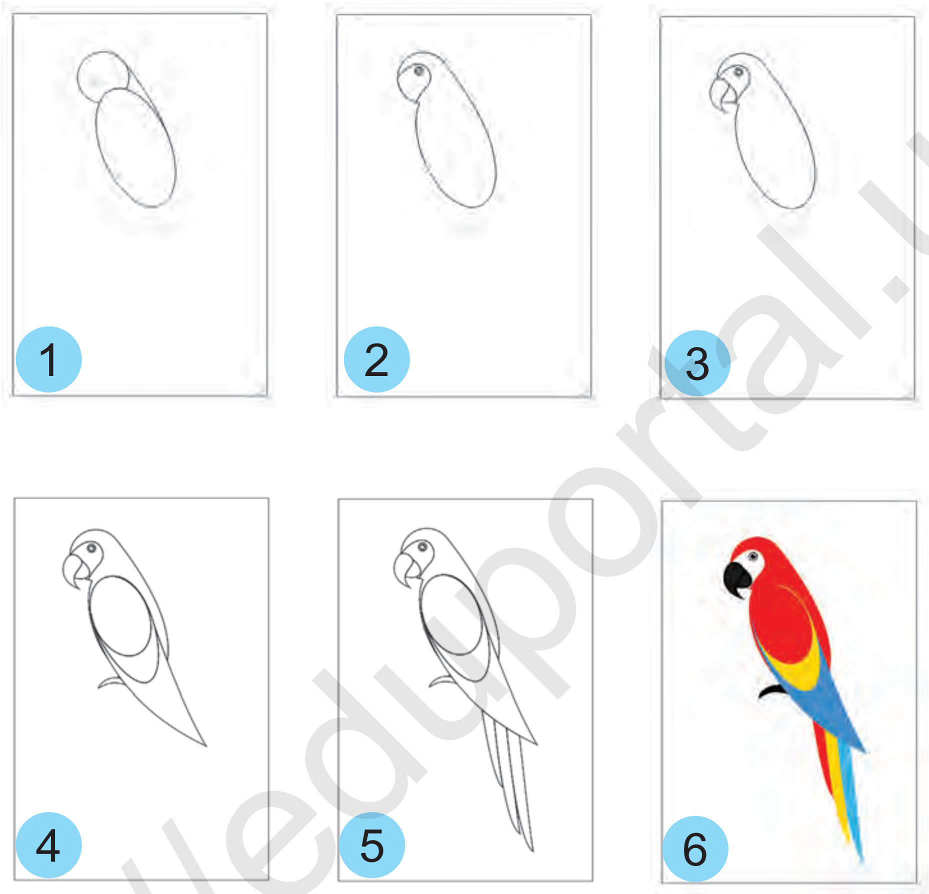

Сен де тоты құс суретін сал.

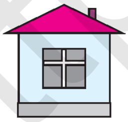

1. Өзің білетін басқа құстың суретін сыз және боя.
2. Келесі сабаққа жыл бойы жасаған ең жақсы сурет пен мүсіндеріңді көрнекілік үшін алып кел.

http://eduportal.uz

МАЗМҰНЫ

Бейнелеу өнерінің түрлері ... 3
Суретшінің жұмыс құралдары ... 7
Сызықтар мен пішіндер ... 9
Бояулар мен түстер ... 13
Жалауша суретін салу ... 15
Сағат суретін салу ... 16
Күз мезгілін суреттеу ... 17
Ағаш жапырақтарының суретін салу ... 19
Алма мен хурманың суретін салу ... 21
«Алтын күз» тақырыбына сурет салу ... 23
Бейнелеу өнерінде мүсін жасау сырлары ... 24
Аквариумдағы балықтардың суретін салу ... 27
«Екі ешкі» ертегісі негізінде мүсін жасау ... 29
Автокөлік суретін салу ... 30
Қыс мезгілін суреттеу ... 32
«Күміс қыс» тақырыбына сурет салу ... 34
Қодық мүсінін жасау ... 35
Желкенді қайық тақырыбына сурет салу ... 37
«Үш түлкі» ертегісі негізінде сурет салу ... 38
Пілдің мүсінін жасау ... 41
Ұшақ суретін салу ... 42
Көктем мезгілін суреттеу ... 44
«Өлкемізде көктем» тақырыбына сурет салу ... 45
Әуе шарының суретін салу ... 47
Гүлдердің суретін салу ... 48
Көбелек суретін салу ... 51
Тоты құстың суретін салу ... 53

http://eduportal.uz

Rahim Hasanov

TASVIRIY SAN'AT

1-sinf uchun darslik

Qayta ishlangan 17-nashri

(qozoq tilida)

Аудармашы *Г. Нишанова*
Редактор *А. Уразимбетова*
Көркемдеуші редактор *Ш. Мирфаязов*
Техникалық редактор *Х. Хасанова*
Компьютерде беттеген *Х. Шарипова*

Nashriyot litsenziya raqami AI № 290. 11.04.2016.
Басуға рұқсат етілді 2019 жыл 18 мартда. Пішімі $70x100^{1}/_{16}$.
«Arial» гарнитурасы. Офсеттік әдіспен басылды. Офсеттік қағаз.
Шартты баспа табақ 4,55. Баспа-есеп табағы 4,8.
Таралымы 5792 нұсқа. Тапсырыс № .

Өзбекстан Республикасы Президенті администрациясы
құзырындағы Ақпарат және бұқаралық комуникациялар
агенттігінің Ғафұр Ғұлам атындағы баспа-полиграфия
шығармашылық үйінде басылды.
100128, Ташкент, Лабзак көшесі, 86-үй.

www.gglit.uz **info@gglit.uz**

http://eduportal.uz